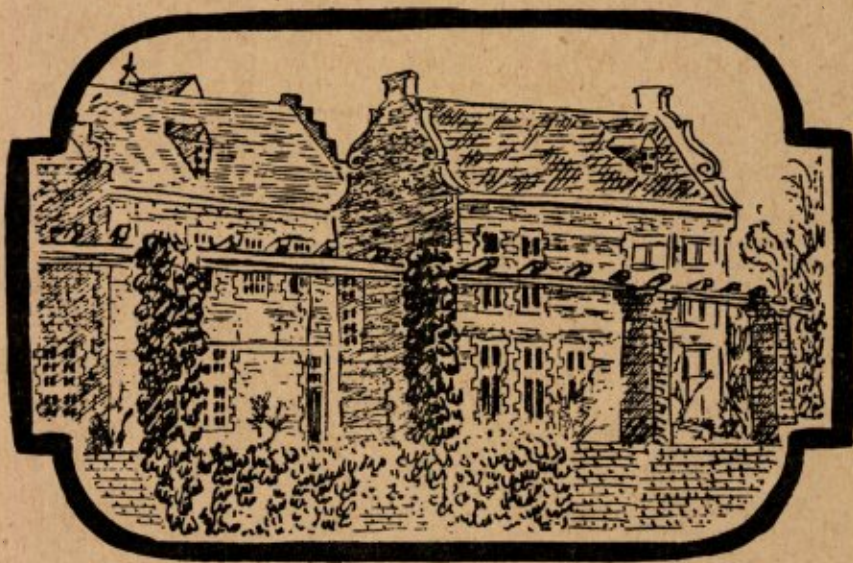

NATUUR- HISTORISCH MAANDBLAD

ORGAAN VAN HET
NATUURHISTORISCH
GENOOTSCHAP IN LIMBURG

HOTEL - RESTAURANT

BELLEVUE

VAALS

TELEF. K 4454-234

HOOGST GELEGEN HOTEL IN NEDERLAND

MODERN COMFORT

BRAND'S BIEREN

DE BESTE

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts, Echt, Dr. W. Minis-van de Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht, C. Willemse, arts te Eygelshoven, Drs. P. J. van Nieuwenhoven, Maastricht.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht.

Alle correspondentie betreffende de redactie te richten aan Mevr. Dr. W. Minis-v.d. Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht. Het Maandblad wordt aan alle leden van het Natuurhistorisch Genootschap gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 7.50 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden f 0.75, voor leden f 0.50. Auteursrechten voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging van de Maandvergaderingen, p. 73. — De natuur in, p. 73. — Van de Redactie, p. 73. — Verslagen van de Maandvergaderingen, p. 73. — † A. De Wever. Verdwijnende cultuurplanten (Mosterd), p. 76. — G. L. van Eyndhoven. Tabellen voor het determineren van de geslachten der Plaatjeszwammen en Boleten (Agaricales), p. 76.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN

Te Maastricht op Woensdag 5 November,
om 6 uur in het Museum.

Te Heerlen op Woensdag 12 November,
om 7 uur in de R.K. H.B.S.

DE NATUUR IN.

Op *Zaterdag 8 November* excursie naar de Brunssummer Heide.

Vertrek uit Heerlen naar de Heksenberg per L.T.M. bus, iets voor half drie.

Op *Zaterdag 22 November* excursie naar de Ambyer Heide.

Vertrek: uit Maastricht naar Meerssen per trein, 14.15 uur. Uit Heerlen 14.00 uur.

VAN DE REDACTIE.

De in deze aflevering gepubliceerde determinatietabel van geslachten van Agaricales, geschreven door de heer van Eyndhoven, is los te verkrijgen aan het Museum tegen betaling van 40 cents.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

Te Maastricht op Woensdag 1 October 1952.

Aanwezig de dames: van der Mijll Dekker, Smeets, Zr M. Christilla, Zr M. Juliette, Hollman, Rosier, Hollman, Muskens, Berendschot en de heren: Willemse, van Rummelen, Kruyt-

zer, van Sonderen, Koelman, Gytenbeek, de Haan, Gregoire, Maessen, Willems, Mommers, van Nieuwenhoven, Stevens, Wassenberg, Br Agatho, Br Marinus, Br Maurentius, Otten, Gorgers, Bingen, Beaulen, Hollman, Ruland, Sondijker, van Noorden, Dijkstra, Onstenk, Fr. Bosse, Fr. van Vught.

Na de opening door de voorzitter vraagt de conservator nogmaals de belangstelling van de aanwezigen voor de Nationale Paddenstoelententoonstelling.

Daarna vertelt de heer Gregoire het volgende interessante verhaal:

Op 4 Augustus 1952 was ik in gezelschap van Prof. Dr. J. J. G. Prick uit Nijmegen en 3 anderen op een botanische excursie in de duinen bij Wijk aan Zee (N.H.)

Op een bepaald moment omstreeks 13.30 uur bij heldere zonneschijn ontdekte Prof. Prick een vrouwtje van de Eikenspinner (*Lasiocampa quercus* L.) zittend in het gras. Deze vlinder was en bleef nagenoeg onbeweeglijk, ook toen wij vlakbij kwamen en Prof. Prick hem (of haar!) aanraakte. Kennelijk was ze pas kort tevoren uit de pop gekomen. De mooie kleuren maar vooral het enorme, met onbevruchte eieren gevulde achterlijf vielen bijzonder op.

Prof. Prick voorspelde ons, dat wij spoedig interessante gebeurtenissen zouden zien. Inderdaad kwam al spoedig in de verte een vlinder aanvliegen, die de Prof. reeds op grote afstand o.a. aan het „stotend” vliegen als een mannelijke Eikenspinner herkende. In zeer snel tempo kwam hij hoog in de lucht en grote kringen beschrijvend steeds naderbij, om zich op een be-

paald moment als het ware naar beneden te storten bij het ♀ in het gras. Kennelijk verkeerde hij in een soort geslachtsdrift-delirium. Met trillende vleugels en over de grassprietten rondtollend, kroop hij steeds dichtër naar het ♀, zichtbaar geheel onder de bekoring van haar fluïdum. Zo groot bleek deze aantrekkingskracht te zijn, dat hij onze aanwezigheid volslagen negeerde en zich tenslotte zonder poging tot ontvlieden met de hand liet vangen. Inmiddels waren in de verte al meerdere amoureuze ♂♂ opgedoken. Het ene na het andere zagen wij op gelijke wijze zich tot de bruiloft aannemen, doch tegelijk zich in het ongeluk storten, want zonder moeite lieten zij zich met de hand vangen en werden ze in de pot met cyaan-kali gestopt. Op een bepaald moment presenteerden er zich zelfs 4 tegelijk, die elkaar al trillend en hortend probeerden vóór te zijn om de copulatie tot stand te brengen. Helaas, ook zij sneuvelen door snode handen, omdat men het experiment nog verder wilde doorzetten en Prof. Prick ons wilde laten zien, dat de waarnemingen van J. H. Fabre, zoals hij deze beschreven heeft in: „Souvenirs Entomologiques I — X Série”, in overeenstemming zijn met de feiten.

Fabre is n.l. na onderzoekingen, eerst met de Nachtpauwoog (*Saturnia pyri* Schiff) en later met de Eikenspinner (*Lasiocampa quercus* L.) tot de overtuiging gekomen, dat het geen aethertrillingen zijn, die veroorzaakt zouden worden door de ♀♀ van deze soorten en die dan door de ♂♂ door middel hunner tasters zouden worden waargenomen, noch dat de ♂♂ de ♀♀ al van grote afstand zouden kunnen zien, maar wel, dat de ♀♀ een fluïdum uitscheiden, dat via het reukorgaan de ♂♂ tot hen trekt.

(Wie hierover meer wil weten, moge ik verwijzen naar het in onze bibliotheek in Duitse vertaling aanwezige werk van J. H. Fabre: „Bilder aus der Insektenwelt 1 und 2 Reihe”).

Nadat wij aldus een 9 à 10 exemplaren ♂♂ hadden bemachtigd, plaatste Prof. Prick zijn vilthoed over het wijfje heen, doch onfeilbaar stortte zich elk ♂, dat wij uit de verte zagen komen aanzweven, nu op de hoed, om hier zijn liefdesdans uit te voeren. Vervolgens werd het wijfje eerst op de revers van de jas en daarna op het hoofd van Prof. Prick gezet en met de hoed afgedekt en trokken wij verder. Evengoed kwamen nu de mannetjes op ons af en nestel-

den zich in extase op de hoed. Evenwel was hierbij waar te nemen, dat zij, vermoedelijk gedreven door instinct, zich wel rondom de drager van het ♀ bewogen, doch aanvankelijk dicht bij de grond, om pas later de juiste hoogte te vinden. Ook bleven jasrevers en hoofdhaar kennelijk hun aantrekkingskracht behouden, nadat het wijfje ervan verwijderd was en in de vangfles gestopt. Zelfs was er een ♂ dat in de pot met cyaan-kali kroop (en daar natuurlijk de dood vond) toen het ♀ al enige tijd dood in de pot lag!

Nadat wij nog een tweede wijfje hadden ontdekt en voor de vangst ingeschakeld, hadden wij in ongeveer 15 minuten tijds tezamen 17 vrijers bemachtigd, alles zonder moeite en met de hand. Toen werd het tweede wijfje eveneens in de vangpot gestopt en was het experiment afgelopen en vertrokken wij naar elders.

Naar aanleiding van deze mededeling vraagt de voorzitter zich af, of het ♀ inderdaad pas uit de pop was gekomen, omdat het al zo vol eitjes zat. Bovendien ontspint zich een discussie over de aard van het fluïdum, dat zich onafhankelijk van de wind, in alle richtingen blijkt te kunnen verspreiden.

Hierna biedt de heer de Haan voor het museum een stuk aan van een zware eikenstam, afkomstig uit het veen van de Ospelerpeel, hiertoe in staat gesteld door de heer van Deurzen uit Ospel, met medewerking van de firma Jac. Coppens uit Weert. Dergelijke bomen moeten een drieduizend jaar geleden verstikt zijn door het toen opdringende veenmos, en in het door dit mos gevormde veen onbeschadigd bewaard zijn gebleven. Het hout kan thans nog gebruikt worden, voor het vervaardigen en restaureren van meubelen. Het heeft, wanneer het gepolijst is, een zeer donkere kleur. „Mooreiken”-hout is echter een imitatie, die door bijtsen verkregen wordt.

Bovendien geeft de heer de Haan foto's door van de blauwe houtbij, *Xylocopa violacea* L., behorend bij een nieuw artikel van zijn hand over dit dier, dat binnenkort in het Maandblad gepubliceerd zal worden. Het erbij behorend nest, in een lorkenstammetje uitgeknaagd, schenkt hij aan het museum.

De heer Onstenk heeft in de maand September rondom de toren van de oude kerk van St. Pieter wel een vijftigtal huiszwaluwen zien vliegen, waarbij telkens een paar andere dieren in

Eikenstammen, liggend aan de basis van het reeds afgegraven veen, te Ospel.

foto de Haan.

de lucht stil bleven staan voor een nest onder het dak. Hij vraagt zich af, wat de oorzaak van dit vreemde gedrag geweest kan zijn.

Broeder Agatho heeft hiervoor een oplossing. Hij heeft eens een jonge groenling gezet in het nest van een boerenzwaluw en zag toen hetzelfde gebeuren. Binnen tien minuten vlogen wel honderd van deze zwaluwen op dezelfde manier voor dit nest heen en weer, zonder er echter in te gaan.

Tot slot circuleert een exemplaar van *Dactylus glomerata*, het Kroopaargras, met in de halm een groot aantal jonge plantjes, door de heer van Nieuwenhoven op de St. Pietersberg gevonden. Ook de heer van Noorden nam deze vorm van viviparie waar, bij de Schone Grubbe.

Te Heerlen op Woensdag 8 October 1952.

Aanwezig: Willemse, Terhal, Dijkstra, Friedericy, Coonen, Mientjes, Hein, Bemelmans, Collin, Janssen, Sterken, Sterken, van Rummen, Deckers, van der Kruk, Bour, van Velsen, Vijgen, van Maastrigt.

De voorzitter dokter **Willemse** wijst in zijn openingswoord op de paddestoelententoonstelling te Maastricht.

Vervolgens vertoont **Broeder Arnoud** een wespennest, namelijk van *Vespa norvegica*. Hierin werden ook twee soorten van koekoekwespen, op welke hij later nader hoopt in te gaan, aangetroffen. Daarna laat hij zien hoe fraai paradichloorbenzol in een insectendoos uitgekristalliseerd kan zijn.

Dr Terhal houdt een causerie over de functie van de haltervormige organen bij tweevleugelige insecten. Ze kunnen waarschijnlijk hiermee tijdens hun vlucht veranderingen uit het horizontale vlak constateren.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Pijpers over het voorkomen van de gele monnikskap bij de Johannesbron aan de Geul (zie Maandblad, 41. Jaarg., No. 9, bladz. 65, 1952) vertelt de heer Collin het volgende: de gele monnikskap staat al jaren aan de Geul te Epen, maar dreigt door het vertrappen van het vee uitgeroeid te worden. Jaren geleden was een grote pol van deze plant, welke de persoonlijke bescherming van Collin geniet, na een zware regenbui verdwenen. Collin, welke vermoedde, dat de plant met de Geul meegespoeld was, ging haar achterna op een door hem gemaakt vlot. Ter hoogte van de Johannesbron trof hij de vluchteling aan, welke teruggebracht werd naar haar oude standplaats. Achteraf heeft Collin er wel aan getwijfeld of het dezelfde plant wel geweest is. Planten en hun zaden kunnen zo wel eens vaker met het Geulwater vervoerd worden. Dr Dijkstra deelde mee hoe hij in 1927 gele monnikskap gezien had aan de Geul te Wittem. Daarna vertelde de heer Collin dat padden in staat zijn uit een 1 m. diepe cemen-tenbak langs een smalle sleuf omhoog te klimmen.

Vervolgens laat de heer Coonen een aantal planten zien, welke door hem in de Pyreneeën verzameld waren.

Tenslotte deelt dokter Willemse mee, dat hij voornemens is gedurende de wintermaanden te Heerlen iets te vertellen over insecten. Insecten zijn reeds bekend uit het Devoon; tijdens het Perm, toen sterkere klimaatswisselingen zich lieten gelden, traden insecten op met volkomen gedaantewisseling. Het koude jaargetijde werd in het popstadium doorgebracht. Ook werd nog stilgestaan bij de geweldige verbreding, het aanpassingsvermogen en de vruchtbaarheid van de tegenwoordige insecten.

VERDWIJNENDE CULTUURPLANTEN.

MOSTERD.

Zowel van Zwarte (*Brassica nigra*) als van Witte Mosterd (*Sinapis alba*) is het oorspronkelijk vaderland niet meer met zekerheid vast te stellen, omdat de planten in het gebied der

Middellandse Zee niet meer op natuurlijke standplaatsen groeien. Beide behoren tot de oudste cultuurplanten, die al in de vroege middeleeuwen in Midden-Europa gekweekt werden.

Van de Witte bestaan drie vormen naar de kleur van het zaad: geelachtig wit, lichtbruin („Hollandse mosterd”) en violet- tot zwartbruin.

Van deze waren in Zuid-Limburg de eerste en tweede het meest in gebruik: veel minder Zwarte Mosterd, die later in andere provincies bijna uitsluitend geteeld werd.

Men zaaide het zaad op rijen tussen andere gewassen (wortels, koolrapen, enz.)

Om het tot poeder te malen gebruikte men een houten, of stenen plateel, waarin een dikke stenen of ijzeren kogel heen en weer bewogen werd. Door een zeef werden de schillen verwijderd. Soms voegde men onder deze bewerkingen wat azijn bij.

† A. De Wever.

TABELLEN VOOR HET DETERMINEREN VAN DE GESLACHTEN DER PLAATJESZWAMMEN EN BOLETEN (AGARICALES)

door

G. L. van EYNDHOVEN

In Fungus, orgaan van de Nederlandse Mycologische Vereniging, 14(1):15-17, 15.IX.1942 en 15(3):1921, 15.VI.1944, heb ik determinatietabellen gegeven voor resp. de witsporige en de gekleurdsporige plaatjeszwammen. De Redactie heeft mij gevraagd of het mogelijk was deze tabellen in het Maandblad over te nemen, o.a. in verband met de op handen zijnde Nationale Paddenstoelentoonstelling te Maastricht. Ik heb er de voorkeur aan gegeven dit niet te doen, eensdeels omdat zij na verloop van 8 à 10 jaar niet meer geheel up to date zijn, en voorts omdat zij uitgingen van de kleur der sporen, een kenmerk dat nogal eens moeilijkheden oplevert.

De tabellen, welke ik nu heb ontworpen, vormen een poging om zonder van te voren de kleur der sporen te weten, de naam te vinden van het geslacht (genus) waartoe een paddenstoel (plaatjeszwam of boleet) behoort. Zij zijn tevens de eerste tabellen in onze taal, die een vrijwel volledig overzicht geven van de genusenamen welke op het ogenblik bij de moderne mycologie volgens de Franse school in gebruik

zijn, maar in ons land nog niet zijn ingeburgerd. Zij sluiten aan op het beredeneerde overzicht, dat in October en volgende maanden van de hand van Dr A. F. M. Reijnders in *Fungus* zal verschijnen en dat eveneens de systematiek der Agaricales volgens de huidige opvattingen behandelt. Wij moeten in Nederland nl. onze verouderde systematische indeling laten schieten ten gunste van de moderne systematiek, die in het buitenland reeds ingang heeft gevonden en die dan ook op de nu te houden tentoonstelling voor de eerste maal in ons land zal worden gevolgd.

Het ideaal ware geweest een tabel te maken, welke zuiver volgens wetenschappelijke kenmerken tot de juiste genusnamen zou voeren. Ik heb daar evenwel geen poging toe gedaan. Een dergelijke tabel zou in sterke mate moeten werken met microscopische en microchemische kenmerken en zou uit dien hoofde haar doel voorbijschieten, daar zij voor de lezers van dit Maandblad onbruikbaar zou zijn.

Ik heb de kenmerken daarom zo eenvoudig mogelijk gekozen. Desondanks zien de tabellen er wellicht moeilijk en geleerd uit, maar dat valt wel mede. De Latijnse namen kunnen voor velen er afschrikwekkend uitzien, maar deze tabellen zijn slechts een leidraad en de wetenschappelijke namen, gecombineerd met de belangrijkste synoniemen en (waar wenselijk) met de opsomming van de meest voorkomende soorten, vormen even zovele aanknopingspunten die aansluiting geven op welk ander boek ook, hetzij van oudere datum dan wel recent.

Gemakkelijk is de nieuwe systematiek nog niet. Sommige genera staan nog niet vast doordat de systematici onderling nog niet tot dezelfde opvatting zijn gekomen; weer andere zijn, ofschoon zeer homogeen, voor het oog van de beginner, die bovendien meestal ook nog geen microscoop heeft, zeer moeilijk als een eenheid te onderkennen. Gemakkelijke kenmerken als b.v. de kleur der sporen, het bezit van een ring om de steel, hebben veel van hun wetenschappelijke waarde verloren. Het zou te ver voeren op deze plaats hierop dieper in te gaan, maar wie zich in de nieuwere systematiek gaat inleven, zal zelf reeds allerlei markante kenmerken ontdekken.

De juiste klemtoon der van Latijn en Grieks afgeleide wetenschappelijke woorden geeft veel mensen, ook wetenschappelijk gevormde, aller-

lei moeilijkheden. Ik heb daarom overal de m.i. juiste klemtoon aangegeven door middel van een accent. Ik ben mij bewust, dat in vele gevallen de klemtoon wat onwennig zal aandoen en dat over enkele taalkundige problemen nog zou kunnen worden gediscussieerd, maar op deze wijze benaderen wij althans de uitspraak, zoals deze in de klassieke oudheid moet zijn geweest.

Het was technisch niet mogelijk op de „y” de klemtoon aan te geven. Bij woorden met „y”, waar geen accent is vermeld, valt de klemtoon op die letter. O.a. *Nyctalis*, *Gyrodon*, *Dictyolus*, *dryinus*, *bombycina*, *amethystina*, *polytrichi*, *gossypinus* en *erythropus* hebben dus de klemtoon op de „y”; *platyphylla* heeft deze op de tweede „y”.

De tabellen zelf zijn in hoge mate ingesteld op de in onze Nederlandse fungiflora voorkomende soorten. Haar opbouw is, zoals gezegd, niet wetenschappelijk, maar is behoudens in enkele moeilijke gevallen, gegrond op gemakkelijk waarneembare kenmerken. Ten einde het nu toch mogelijk te maken een indruk te krijgen van de juiste groepering der geslachten, worden deze onderstaand nog in een systematische lijst opgenomen.

Men moet de tabellen op volgorde gebruiken, daar genera welke in een eerdere tabel zijn opgenomen, in het algemeen niet in een volgende tabel worden herhaald. Tezamen omvatten zij vrijwel alle genera, slechts enkele van weinig belang zijn weggelaten.

De ontzaglijke veelvormigheid der paddenstoelen (die eigenlijk slechts de vruchtlichamen van de plant zijn) en hun vele individuele afwijkingen zijn de oorzaak, dat tabellen als deze noch haar auteur, noch haar gebruikers ten volle kunnen bevredigen. Het juist determineren is moeilijk, maar is dat een reden om het niet te doen? Zeer zeker niet. Er is wat meer energie voor nodig, wat taaier volhouden en langzamerhand wat meer praktijk en wat meer contact met gevorderden, maar dan lukt het ook wel.

Nog een goede raad: De meeste beginners zullen aanvangen met boeken, die de oude wetenschappelijke namen geven. Maar als ge voldoende belangstelling hebt om u de wetenschappelijke namen eigen te maken, leer dan ook de nieuwe, en de recente en toekomstige mycologische literatuur zal voor u opengaan. Tracht de betekenis der namen te begrijpen; het ont-

houden is dan veel gemakkelijker. In *Fungus* 14(3) : 39-46, 1. IV. 1943 heb ik onder de titel „De wetenschappelijke namen der fungi” een woordenlijst gepubliceerd, die een verklaring geeft van de namen van het overgrote deel der in Nederland voorkomende hogere zwammen.

Ten besluite nog dit: Het zal ondanks alle voorzorgen meermalen voorkomen, dat ge niet op de juiste naam uitkomt, zelfs al denkt ge dat dit wel het geval is. Wees daarom zeer kritisch en vertrouw zonder nader onderzoek noch uzelf noch de auteur. Tracht uw uitkomst te controleren aan de hand van boeken waarvoor in

onze taal vooral in aanmerking komen: Cool & Van der Lek: *Paddenstoelenboek* (Versluys); Swanenburg de Veye; *Paddenstoelen in woord en beeld* (Melchior); Besemer & Van der Wijk; *Flora en Fauna* (Breughel) en Jac. P. Thijsse: *Paddenstoelen* (Verkade-album), terwijl zojuist is verschenen: Postma & Kleijn: *Paddenstoelen* (Tjeenk Willink), welk laatste boekje reeds op de nieuwe genusnamen is ingesteld.

Voor op- en aanmerkingen houd ik mij aanbevolen, daar het tot mijn spijt niet mogelijk is geweest deze tabellen vóór haar publicatie nog een seizoen aan de praktijk te toetsen.

VERKLARING VAN ENIGE AFKORTINGEN EN KUNSTTERMEN

P.	Paddenstoel
lam.	plaatjes (lamellen)
sp.	sporen
syn.	synoniem
amyloïd	met jodium blauw verkleurend
cystiden	cellen van bijzondere vorm op de lamellen
chlamydosporen	bijzonder gevormde sporen, welke niet aan de basidiën ontstaan
aflopende lamellen	de lamellen lopen een eindje langs de steel naar beneden
met een bochtje	lamellenrand even voor het bereiken van de steel iets naar boven omgebogen
aflopende lamellen	en dan met een klein bochtje de steel bereikend

SYSTEMATISCH OVERZICHT DER AGARICALES

Agaricáceae	
Amaniteae	<i>Amanita, Limacélla</i>
Lepiôteae	<i>Hiátula, Leucocóprinus, Lepióta, Lepiotélla, Cystodérma</i>
Plúteae	<i>Volvária, Plúteus</i>
Agaríceae	<i>Agáricus</i>
Copríneae	<i>Cóprinus, Psathyrélla, Lacrymária, Panáeolus, Panaeólina</i>
Strophariéae	<i>Strophária, Decónica, Hypholóma</i>
Pholiôteae	<i>Flámmula, Fulvidula, Rozites, Phaeolepióta, Pholióta, Agrócybe, Macrocyctidia, Alnicola, Naucória, Conócybe, Galerina, Tubária, Bolbitius</i>
Cortinariéae	<i>Hebelóma, Cortinárius, Inócybe, Ripartites</i>
Entolómeae	<i>Entolóma, Leptónia, Nolána, Eccília, Cláudopus</i>
Collybieae	<i>Mucidula, Xérula, Collybia, Tephrophana, Nyctalis, Marásmius, Crinipéllis, Mycéna, Omphália</i>
Tricholómeae	<i>Armillária, Tricholóma, Coólia, Calócybe, Lyophyllum, Melanoléuca, Rhodopaxillus, Clitopilópsis, Clitopilus, Armillariélla, Clitócybe, Lepísta, Laccária</i>
Pleuróteae	<i>Crepidótus, Dochmiopus, Rhodótus, Schizophyllum, Pleurótus, Acanthocystis, Pleurotélus, Pánus, Panéllus, Lentínus, Lentinéllus</i>
Russuláceae	<i>Lactárius, Rússula</i>
Hygrophoráceae	<i>Hygróphorus, Limácium</i>
Gomphydiáceae	<i>Gomphídus</i>
Paxilláceae	<i>Paxillus</i>
Boletáceae	<i>Phyllóporus, Porphyréllus, Tylopilus, Tubiporus, Krombhólzia, Xerócomus, Ixócomus, Boletínus, Gyroporus, Gyrodon, Strobilómyses</i>

Hoofdtabel. Plaatjeszwammen en Boleten (Agaricáles).

(N.B. Men determinere in de volgorde der tabellen, daar génera, welke in een bepaalde tabel zijn behandeld, in het algemeen niet meer in een daarop volgende zijn opgenomen).

P. met plaatjes (lamellen) (Plaatjeszwammen)	
P. op mos groeiend, kleine vliezige hoedjes, aan de onderzijde met lamelachtige plooien, zijdelings of ruggelings vastgehecht (dit zijn geen echte plaatjeszwammen; zij behoren tot de veel lager ontwikkelde <i>Cyphelloideae</i> (syn. <i>Cantharéilus</i> , <i>Leptoglóssum</i> , <i>Leptótus</i>) (o.a. <i>retirúgis</i>)	Dictyolus
P. op andere paddenstoelen groeiend	Tabel 1
P. op kegels van naaldbomen (Coniferen) groeiend	Tabel 2
P. op hout (ook takjes) groeiend	
Steel zijdelings, excentrisch of ontbrekend	Tabel 3
Steel centraal of zeer weinig excentrisch	Tabel 4
P. niet op hout, kegels, mos, of paddenstoelen groeiend	
P. met langs de steel aflopende lamellen	Tabel 5
P. met een gordijn of cortina (zie bij jonge exx.)	Tabel 6
P. met een ring om de steel	Tabel 7
P. zonder aflopende lamellen, ring of cortina	Tabel 8
P. met gaatjes (poriën)	
P. op andere paddenstoelen groeiend	Tabel 1
P. op de grond of op hout groeiend	
P. vlezig en zacht, centraal gesteeld, nooit op hout (Boleten)	Tabel 9
P. hard, taai, kurkachtig, behoudens een paar soorten steeds op hout (dit zijn de echte gaatjeszwammen (<i>Polyporales</i>), welke hier dus niet worden behandeld)	Polyporáles

Tabel 1. Plaatjeszwammen en Boleten op andere zwammen.

1. P. met plaatjes, vooral op <i>Rússula</i> en <i>Lactárius</i>	
a. Vrij vlezige, kleine P., soms met bruin poeder (chlamydosporen) bedekt, lam. vaak slecht ontwikkeld of ontbrekend	Nyctalis
b. Kleine, bleke P., niet vlezig, hoed vlak, lam. zeer dicht bijeen, soms met sclerotium (<i>cirrâta</i> , <i>tuberósa</i>)	Collybia
2. P. met gaatjes, op <i>Sclerodérma</i> (aardappelbovist), klein, donkerbruin (syn. <i>Bolétus</i>) (<i>parasíticus</i>)	Xerócomus

Tabel 2. Plaatjeszwammen op kegels van naaldbomen (Coniferen).

1. Vlakke, bruine hoedjes, lam. zeer dicht oopen	
a. Vrij lang gesteeld, meestal met lange streng op onder de grond liggende kegels vastgehecht (syn. <i>Collybia</i>) (<i>tenacéllus</i> met subsp. <i>conígenus</i> (Pers. non Fr.) en <i>esculéntus</i>)	Marásmius

b. Vrij kort gesteeld, meestal op kegels boven de grond (<i>myosúra</i> (<i>conígena</i> Fr.))	Collybia
2. Tere, ± klokvormige hoedjes, lam. wit tot rose (o.a. <i>séynii</i> , <i>galópoda</i>)	Mycéna
3. Vrij grote, bruine P., lam. aflopend, hoedrand vaak ingerold (<i>involútus</i>)	Paxillus

Tabel 3. Plaatjeszwammen, voorkomend op hout, steel zijdelings, excentrisch of ontbrekend.

1. P. geheel hard, taai, kurkachtig, zonder steel	
A. Onderzijde met doolhofachtige gangen (<i>quercína</i>)	Daedálea
B. Onderzijde met echte plaatjes	
a. P. van binnen bleek (<i>betulína</i>)	Lenzites
b. P. van binnen bruin (syn. <i>Lenzites</i>) (<i>sepiárium</i> , <i>trábeum</i>)	Gloeophyllum
N.B. Dit zijn geen echte plaatjeszwammen, doch gaatjeszwammen (<i>Polyporoídeae</i> , welke in plaats van buisjes plaatjes vormen)	
2. P. niet kurkachtig, maar lederachtig, taai en opdrogend, niet rottend, meestal met steel	
A. Rand der lamellen getand, gezaagd of ingesneden	
a. sporen groot, glad en niet amyloïd (o.a. <i>lepídeus</i> (<i>squamósus</i>), <i>tigrínus</i>)	Lentínus
b. sporen klein, iets ruw en amyloïd, 3—6 μ (syn. <i>Lentínus</i>) (<i>cochleátus</i> , <i>inolens</i>)	Lentinéllum
B. Rand der lamellen overlans gespleten, de plaatjes zelf fraai waaievormig gerangschikt	Schizophyllum
C. Rand der lamellen gewoon	
a. Hoedjes vrij groot (4—5 cm) (o.a. <i>torulósus</i>)	Pánus
b. Hoedjes klein (3—20 mm) (syn. <i>Pánus</i>) (o.a. <i>stípticus</i> , <i>mítis</i>)	Panéllum
3. Gehele P. rose, van taaie, elastische substantie, hoed tot 8 cm (syn. <i>Pleurótus</i> (<i>palmatus</i>))	Rhodótus
4. P. vlezig tot vliezig, vergankelijk	
A. Lam. wit, crême, grijs, geel	
a. P. groot, opperhuid niet gelei-achtig, steel meest zijdelings of sterk excentrisch (o.a. <i>ostreátus</i> , <i>dryínus</i> (<i>corticátus</i>))	Pleurótus
b. P. groot, geheel geelachtig, opperhuid niet gelei-achtig, stevige vaak niet zeer excentrische steel (syn. <i>Pleurótus</i>) (<i>ulmárium</i>)	Lyophyllum
c. P. klein, opperhuid niet gelei-achtig, lamellen wit, lijkt op <i>Dochmiopus</i> (syn. <i>Pleurótus</i>) (o.a. <i>sépticus</i> , <i>mútilis</i>)	Pleurotélus
d. P. klein, opperhuid, gelei-achtig, typische cystiden (syn. <i>Pleurótus</i>) (o.a. <i>petaloides</i> , <i>atrocaerúleus</i> , <i>applicátus</i>)	Acanthocystis
B. Lam. rose	
a. P. kortgesteeld, sporen opvallend hoekig (<i>byssisédus</i>)	Cláudopus
b. Steel ontbrekend, hoed ruggelings aan takjes gehecht (syn. <i>Cláudopus</i>) (<i>variábilis</i> , <i>sphaerósporus</i>)	Dochmiopus
C. Lam. bruin	
a. P. dunvlezig, geelachtig, lam. lichtbruin (o.a. <i>móllis</i>)	Crepidótus
b. P. stevig, donker, lam. donkerbruin, hoedrand aanvankelijk ingerold (<i>atrotomentósus</i> , <i>panuoides</i>)	Paxillus

Tabel 4. Plaatjeszwammen, voorkomend op hout, steel centraal of zeer weinig excentrisch.

I. Steel met een ring		
1. Gehele P. zuiver wit en glibberig, op beuk (Porceleinzwam, syn. <i>Armillária</i>) (<i>múcida</i>)		Mucidula
2. P. bleekbruin tot bruin, hoed fijnschubbig, lam. bleek, vaak iets aflopend, sporen wit (syn. <i>Armillária</i>) (<i>méllea</i>)		Armillariélla
3. Lam. door bruine sporen bruin tot donkerbruin, ring van verschillende gedaante		
A. grote P., droog of slijmerig, min of meer schubbig, hoed bruingeel tot donkerbruin (o.a. <i>flámmans</i> , <i>adipósa</i> , <i>déstruens</i> , <i>aurivélla</i> , <i>mutábilis</i> , <i>spectábilis</i> , <i>squarrósa</i>)		Pholióta
B. grote P., bleek, geelachtig bruin, droog, glad (syn. <i>Pholióta</i>) (<i>cylindrácea</i>)		Agrócybe
C. kleine P., geheel bruin, hoed kegelvormig tot afgeplat, glad (syn. <i>Pholióta</i>) (o.a. <i>margináta</i> , <i>unicolor</i>)		Galerína
D. kleine P., steel ± met ring, steel en hoed schubbig (<i>erinácea</i>)		Naucória
N.B. Zie ook <i>Flámmula</i> en <i>Fulvidula</i> , wier cortina-resten op een ring kunnen gelijken.		
II. Steel zonder ring		
1. Lam. wit, grijswit, vuilwit		
A. P. vrij groot, hoed rimpelig, vochtig slijmerig, steel met lange penwortel (syn. <i>Collybia</i>) (<i>radicáta</i>)		Mucidula
B. P. klein, teer, klokvormig tot uitgespreid		Mycéna
C. P. taai, droog, niet rottend (o.a. <i>rótula</i> , <i>rameális</i>)		Marásmius
D. P. vrij groot, taai, droog, lamellenrand getand, gezaagd of ingesneden (o.a. <i>tigrinus</i> , <i>lepideus</i> (<i>squamósus</i>))		Lentínus
2. Lam. isabelkleurig, vleeskleurig-lichtbruin		
A. P. vrij groot, onregelmatig van vorm, lange, spoelvormige steel (<i>fúsipes</i>)		Collybia
B. P. klein, teer, klokvormig tot uitgespreid (o.a. <i>haematópoda</i>)		Mycéna
C. P. taai, droog, niet rottend, bleekbruin (o.a. <i>androsáceus</i> , <i>coháerens</i> (<i>cerátopus</i>))		Marásmius
D. P. vrij groot, taai, droog, lamellenrand getand, gezaagd of ingesneden (o.a. <i>tigrinus</i> , <i>lepideus</i> (<i>squamósus</i>))		Lentínus
E. P. geheel slijmerig, bleek, sporen bruin (<i>lénta</i>)		Flámmula
3. Lam. geel		
A. Hoed purper tot geel met donkere schubjes, groot, op dennen, sporen wit (<i>rútilans</i>)		Tricholóma
B. Hoed geel, steel fluwelig bruin, sporen wit (<i>velútipes</i>)		Collybia
C. Hoed geel tot bruin (soms tot rood), lam. door bruine sporen bruin wordend		
a. Hoed veelal glibberig, glad of met schubjes van weinig betekenis, sporen glad (<i>alnicola</i> , <i>astragalína</i> , <i>flávida</i> , <i>gummósa</i> , <i>lénta</i> , <i>lúbrica</i> , <i>spumósa</i>)		Flámmula
b. Hoed droog, fijnschubbig, sporen ruw (syn. <i>Flámmula</i>) (<i>sapínea</i> , <i>pénetrans</i>)		Fulvidula
N.B. Zie ook <i>Hypholóma</i>		
4. Lam. groenachtig		
A. Hoed klein, teer, klokvormig, kleverig, sporen wit (<i>epipterygioides</i>)		Mycéna

- B. Hoed stevig, geel tot rood, vaak in bundels, sporen violet (syn. *Nematolóma*) (*fasciculáre, sublateritium*)
5. Lam. rose
- A. Lam. fraai rose, basis van steel met beurs (zak), sp. rose (*bombycina*)
- B. Lam. fraai rose, de steel niet bereikend, dicht opeen, geen beurs, sp. rose
- C. Lam. evenals hoed blauwviolet, lam. door sp. rose, hoed afgeplat, sp. rose, hoekig (*éuchroa*)
- D. Lam. vuilrose, P. vrij groot, onregelmatig van vorm, lange, spoelvormige steel, sporen wit (*fúsipes*)
- E. Lam. bleekrose, P. klein, teer, klokvormig tot uitgespreid, sp. wit (o.a. *galericuláta, inclináta*)
6. Lam. bruin
- A. P. klein, hoed en steel bruin en schubbig, korte steel (*erinácea*)
- B. P. klein, vrij lang gesteeld, lamellen iets aflopend, steel onderaan met wit dons (*furfurácea*)
- C. P. groot, lam. aflopend en gemakkelijk zonder beschadiging van hoed loslatend (*involútus, atrotomentósus*)
- D. P. vrij klein, teer en bros, hoed bruin, steel wit (syn. *Hypholóma*) (*hydróphila*)
- N.B. Zie ook *Flámmula* en *Fulvídula*
7. Lam. violet, paars of purper
- A. Hoed met gele tinten tot bijna rood, stevig, lam. door sporen purper, soms met groen (syn. *Nematolóma*) (*epixánthum, fasciculáre, sublateritium, capnoides*)
- B. Hoed vaal tot bruin, vrij groot, meestal breekbaar, steel bleek (syn. *Hypholóma, Psilócybe, Psáthyra*) (o.a. *spadíceá, spadíceo-grisea, sarcocéphala, candolleána*)
8. Lam. zwart
- A. Gehele P. of althans de lamellen tot inkt vervloeiend
- B. Niet vervloeiend, P. zeer teer, vele klokjes dicht bijeen (syn. *Cóprinus*) (*dissemináta*)

Hypholóma

Volvária

Plúteus

Leptónia

Collybia

Mycéna

Naucória

Tubária

Paxillus

Psathyrélla

Hypholóma

Psathyrélla

Cóprinus

Psathyrélla

Tabel 5. Plaatjeszwammen met langs de steel aflopende lamellen, niet op hout, kegels of andere paddenstoelen.

- I. Lam. laten bij beschadiging witte of gekleurde melk uitvloeien (Melkzwammen)
- II. Lam. zonder melk
1. Lam. grof en dik
- A. Lam. en vaak gehele P. wasachtig, ± doorschijnend
- a. Stevige, vlezige P., niet levendig gekleurd, soms rood gevlekt (syn. *Hygróphorus*) (o.a. *hypothéjum, eúrneum, rússula, agathósmum*)
- b. Kleine dunvlezige P., vaak levendig gekleurd (o.a. *niveus, virgíneus, miniátus, coccíneus, praténsis*)
- B. Lam. gewoon, rose, wijd uiteen, hoed bruin, P. zeer veelvormig (Fopzwam) (syn. *Clitócybe*) (*laccáta*)
- C. Lam. gewoon, paars of kleur van rode kool, wijd uiteen, gehele P. zelfde kleur, en zeer veelvormig (*laccáta* var. *amethystina*)

Lactárius

Limácium

Hygróphorus

Laccária

Laccária

D. Lam. gewoon, zeer donker door zwarte sporen, P. vaak gelijkend op ouderwetse, gesmede spijker (Spijkerzwam)	Gomphídus
E. Lam. eigenlijk meer dikke plooien, geen echte lamellen (Hanekam) (<i>cibáritus</i>)	Cantharéllus
N.B. Dit is geen echte plaatjeszwam; deze behoort tot de Polyporales. De Valse Cantharel is een echte plaatjeszwam (= <i>Clitócybe aurantiaca</i>)	
2. Lam. normaal, dun of fijn	
A. Lam. grijs of oranje, veelvuldig gegaffeld (syn. Hygrophorópsis, Cantharéllula) (<i>aurantiaca, umbonáta</i>)	Clitócybe
B. Lam. wit, grijs, groen, crême, geel, niet of weinig gegaffeld	
a. P. groot, 8—15 cm, wit, steel gemakkelijk afbrekend, lijkt op grote Melkzwam (<i>délica</i>)	Rússula
b. P. stevig, 3—12 (—20) cm, Lam. vaak weinig aflopend	
α. Sporen glad	Clitócybe
β. Sporen fijn gestekeld (syn. Clitócybe) (<i>invérsa</i>)	Lepísta
c. P. teer, ½—4 cm, dunvlezig tot vliezig	
α. Structuur van <i>Omphália</i> (o.a. <i>máura</i> (?), <i>umbellifera, scyphoides</i>)	Omphália
β. Structuur van <i>Mycéna</i> (syn. Omphália) (o.a. <i>rórida, fibula, swártzii, máura</i> (?))	Mycéna
C. Lam. rose	
a. P. stevig	
α. Sp. glad, rose, spoelvormig, met langsribben (o.a. <i>prúnulus</i>)	Clitopilus
β. Sp. glad, rose, zonder langsribbels (o.a. <i>múndulus</i>)	Clitopilópsis
b. P. teer, dunne, slanke steel, sporen duidelijk hoekig (lijkt in vorm op <i>Omphália</i>) (syn. Rhodophyllus)	Eccília
D. Lam. bruin	
a. Lam. sterk aflopend, slap, dikwijls gegaffeld, gemakkelijk zonder beschadiging van hoedvlees loslatend, gehele P. bruin (<i>involútus</i>)	Paxillus
b. Lam. bleekbruin, P. bleek, 3—4 cm, lijkt op <i>Clitopilus</i> , doch sp. lichtbruin en hoekig (<i>tricholóma</i>)	Ripartítes

Tabel 6. Plaatjeszwammen met een gordijn of cortina (zie bij jonge exemplaren), niet op hout, kegels of andere paddenstoelen.

I. Lam. bruin	Cortinárius
Ondergeslachten (subgénéra):	
1. Hoed en steel slijmerig	Myxácium
2. Hoed slijmerig, steel droog	Phlegmácium
3. Nergens slijmerig	
A. Hoed hygrophaan (waterig doorschijnend, bij vocht en droogte meest verschillend getint)	
a. Alleen met cortina	Hydrócybe
b. Behalve de cortina zijn er ringen, banden of gordels om de steel, of de steel is tot op $\frac{2}{3}$ zijner hoogte door een schede omgeven (gelaarsd)	Telamónia
B. Hoed niet hygrophaan doch droog, zijde-achtig, viltig of schubbig	
a. Hoed viltig-zijdeachtig, steel slank, zwam weinig vlezig	Dermócybe

- b. Hoed meest vezelig schubbig, vlezig, steel verdikt, forse soorten
N.B. Zie ook *Hebelóma*, *Inócybe*, die soms enigszins een *cortina* vertonen. Inolóma
- II. Lam. violet tot donkerpurper
1. Hoed met gele tinten, glad, tot 5 cm, slank (o.a. *dispersum*, *polytrichi*) Hypholóma
2. Hoed 4—10 cm, bruin tot bruinrood-vuurkleurig, viltig, lam. tranend, steel vrij kort, viltig en stevig (syn. **Hypholóma**) (*velutina* (*lacrymans*), *pyrótrycha*) Lacrymária
- Tabel 7. Plaatjeszwammen met een ring om de steel, niet op hout, kegels of andere paddenstoelen.
- I. Basis van steel met beurs of zak Amaníta
- II. Basis van steel met omrande knol Amaníta
- III. Steel schubbig geringd, in een knol overgaand, hoed schubbig, sterke, aangename geur (syn. **Lepióta**, **Tricholóma**, **Squamamaníta**) (*odoráta*) Coólia
- IV. Basis van steel zonder beurs of omrande knol (kan echter wel knolvormig verdikt zijn)
1. Lam. wit, grijs, crême
- A. Lam. $\pm$ vrij van steel, P. meest langgesteeld
- a. Vrij grote P., hoed met plakjes (geen schubben) Amaníta
- b. Grote tot zeer grote P., 6—30 cm, duidelijke ring, sporen met kiemporie (syn. **Lepióta**) (o.a. *procérus*, *rhacódes*, *naucínus*, *excoriátus*, *badhámi*) Leucocóprinus
- c. P. vrij klein, hoed glad of geschubd, ring vaak slecht ontwikkeld, sp. met kiemporie (syn. **Lepióta**) (o.a. *cepáestipes*, *brebisóni*) Hiátula
- d. P. klein tot middelgroot, hoed glad of geschubd, ring vaak slecht ontwikkeld, sp. zonder kiemporie (o.a. *acutesquamósa*, *álba*, *crístáta*, *clypeolária*, *haematospérma*) Lepióta
- e. P. groot, 6—12 cm, kleverig, glad, isabelkleurig (syn. **Lepióta**) (*guttáta* (*lenticuláris*)) Limacélla
- B. Lam. $\pm$ aangehecht, hoedhuid droog, gevormd uit ronde cellen, daardoor typisch korrelig (syn. **Lepióta**) (*amiánthinum*, *carchárias*, *granulósum*, *cinnabarínium*) Cystodérma
- C. Lam. $\pm$ aangehecht, hoed wat kleverig, geelachtig, steel onder ring bruinvlokkig, typische cystiden (syn. **Lepióta**) (*irroráta*) Lepiotélla
- D. Lam. met een bochtje op steel aflopend, hoed glad, betrekkelijk kort gesteeld, stevige zwammen (*foçále*, *aurántium*, *térreum* var. *tríste*) Tricholóma
2. Lam. rose, violet, donkerpurper
- A. Lam. $\pm$ vrij van steel, hoed droog, steel met duidelijke ring en vaak knolvormig verdikt (syn. **Psallióta**) Agáricus
- B. Lam. aangehecht, hoed vaak kleverig, ring vaak slecht ontwikkeld, geen knol
- C. Lam. met bochtje op steel aflopend, door ouderdom roodachtig geworden (*robústum*, *colóssus*) Tricholóma Strophária

3. Lam. geel tot bruin	
A. P. geheel geel, slank, sp. wit (syn. <i>Lepióta</i>) (<i>lútea</i>)	Hiátula
B. P. groot en fors, 5—15 cm, goudgeel tot bruin, hoed droog (syn. <i>Pholióta</i>) (<i>áurea</i>)	Phaeolepióta
C. P. vrij groot, tot 10 cm, hoed abrikozengeel met vaak gespleten rand, dikke steel, ruwe sporen (syn. <i>Pholióta</i>) (<i>caperáta</i>)	Rozítés
D. P. groot, 7—15 cm, hoed isabelkleurig, vochtig glibberig, lamellen typisch bleekbruin, geur naar bittere amandelen (syn. <i>Pholióta</i>) (<i>radicósum</i>)	Hebelóma
E. P. vrij klein, 3—8 cm, hoed uitgespreid, hoedhuid vezelige structuur, ring duidelijk tot verdwijnend (syn. <i>Pholióta</i>) (<i>ombróphila</i> , <i>erébia</i> , <i>dúra</i> , <i>praecox</i>)	Agrócybe
F. P. klein, hoed klokvormig tot uitgespreid, hoedhuid structuur van ronde cellen, duidelijk ringetje (syn. <i>Pholióta</i>) (<i>blattária</i> , <i>toguláris</i>)	Conócybe
4. Lam. zwart	
A. Gehele P. of althans de lam. tot inkt vervloeiend (Inktzwammen)	Cóprinus
B. P. langgesteeld, hoed klokvormig, brede lam., op mest (syn. <i>Anelária</i>) (<i>separátus</i>)	Panáeolus

Tabel 8. Plaatjeszwammen, zonder aflopende lamellen, zonder ring, zonder cortina, niet op hout, kegels of andere paddenstoelen.

I. Basis van steel met beurs of zak	
1. Lam. wit, sp. wit (syn. <i>Amanitópsis</i>)	Amaníta
2. Lam. rose, sp. rose	Volvária
II. Basis van steel met omrande knol (o.a. <i>gemmata</i> (<i>junquillea</i>))	Amaníta
III. Steel schubbig geringd, in een knol overgaand, hoed schubbig, sterke, aangename geur (syn. <i>Lepióta</i> , <i>Tricholóma</i> , <i>Squamamaníta</i>) (<i>odoráta</i>)	Coólia
IV. Steel zonder deze kenmerken, cilindrisch of met knol	
1. Lam. wit, grijs, bleek, crème	
A. Lam. met een bochtje op steel aflopend (niet altijd gemakkelijk te zien) (Ridderzwammen)	
a. Stevige, vlezige soorten, meest kortgesteeld, sp. wit (o.a. <i>album</i> , <i>albobrúnneum</i> , <i>columbétta</i> , <i>imbricátum</i> , <i>sejunctum</i> , <i>saponáceum</i> , <i>terreum</i> , <i>sculpturátum</i> (<i>argyráceum</i>), <i>virgátum</i>)	Tricholóma
b. Kleine soorten, hoed droog, glad, dof (syn. <i>Tricholóma</i>) (o.a. <i>cárnea</i> , <i>geórgii</i> , <i>ionides</i>)	Calócybe
c. Stevige, vlezige soorten, sp. niet zuiver wit (syn. <i>Tricholóma</i>) (o.a. <i>irinum</i>)	Rhodopaxíllus
d. Vrij terè soorten, slank, breekbaar, hygrophaan (syn. <i>Tricholóma</i>) (o.a. <i>vulgáris</i> (<i>melaéuca</i>), <i>brévipes</i>)	Melanoléuca
e. Compacte soorten, gaarne in bundels, grauw tot bruin, lam. dicht opeen, iets aflopend (syn. <i>Tricholóma</i>) (o.a. <i>aggregátum</i> , <i>cineráscens</i> , <i>conglobátum</i> , <i>semitále</i>)	Lyophyllum
B. Lam. niet met bochtje aflopend (let op of er soms een ring is geweest)	
a. P. zeer breekbaar, lam. opvallend regelmatig gerangschikt,	

- steel breekt direct af, vaak heldere kleuren (rood, groen, geel etc.)
- b. P. klein en teer, hoed klokvormig tot uitgespreid $\frac{1}{2}$ —2 (—5) cm
- c. P. slank, middelgroot, hoed rimpelig en vochtig slijmerig, lam. wijd uiteen, steel met lange penwortel op beukenwortels (eventueel onder de grond) vastgehecht (syn. *Collybia*) (*radicata*)
- d. P. taai, hoed 8—10 cm, zeer lange steel (15—20 cm), steel bruin viltig (syn. *Collybia*) (*longipes*)
- e. P. taai, klein tot middelgroot, opdrogend, hoed gewelfd tot vlak-kegelvormig, meest lichtbruine tinten (o.a. *confluens*, *globularis*, *prasiasmus*)
- f. P. taai, droog, klein, hoed $\frac{1}{2}$ —1 cm, steel en hoedhuid met lange, bruine vezels, aan de voet van grassen (syn. *Marasmius*) (*stipitarius*)
- g. P. klein tot vrij groot, dun vlezig en rottend, hoed met bleke tinten, steel vrij lang, overigens heterogene habitus (o.a. *butyracea*, *dryophila*, *maculata*, *platyphylla*, *cirrata*, *tuberosa*)
- h. P. klein, dunvlezig, hoed gewelfd tot kegelvormig, meest grijze tinten, hygrophaan (syn. *Collybia*) (*atrata*, *ambusta*, *rancida*)
2. Lam. isabelkleurig, vleeskleurig-bruinachtig
- a. P. groot, tot 20 cm, grijsbruin, lam. met een bochtje op steel aflopend (syn. *Tricholoma*) (*grammopodia*)
- b. P. taai, opdrogend, bleke tinten tot lichtbruin (o.a. *oréades*, *perforans*, *peronatus* (*urens*))
- c. P. slijmerig, hoed vrijwel glad, sp. bruin (*lenta*)
3. Lam. geelachtig tot geel
- a. Lam. met bochtje op steel aflopend
- α. Grote soorten (o.a. *equestre*, *sulfureum*, *sejunctum*, *portentosum*, *flavobrunneum*, *album*)
- β. kleine soorten (syn. *Tricholoma*) (o.a. *chrysesteron*)
- b. Lam. en vaak de gehele P. wasachtig en ± doorschijnend, lam. dik
- α. Stevige, vlezige P., niet levendig gekleurd, soms rood gevlekt (syn. *Hygrophorus*) (o.a. *olivaceum*, *russula*)
- β. Kleine, dunvlezige P., vaak levendig gekleurd (o.a. *punicus*, *psittacinus*, *laetus*, *miniatus*, *coccineus*, *conicus*, *chlorophanus*)
- c. Lam. niet wasachtig, gewoon fijn en dun
- α. P. zeer breekbaar, lam. opvallend regelmatig gerangschikt, steel meest kort en bij doorbreken direct geheel afknappend, vaak heldere kleuren (rood, geel)
- β. P. klein, klokvormig tot uitgespreid, teer
- γ. P. taai, droog, scherp smakend, basis van steel met vrij lange haren (*peronatus* (*urens*))
- δ. P. klein, hoed kleverig, fijnschubbig, bleek en glad, sp. bruin (*carbonaria*)
4. Lam. groen, blauw, violet
- a. Lam. met een bochtje op steel aflopend, P. vlezig, kortgesteeld, sp. rose (syn. *Tricholoma*) (*nudus*, *sordidus*)
- b. Lam. anders, kleine soorten
- α. Lam. groenachtig of paarsachtig, hoed klokvormig tot uitgespreid, sp. wit (*chlorantha*, *pelianthina*)

Rüssula

Mycéna

Mucidula

Xérula

Marásmius

Crinipéllis

Collybia

Tephróphana

Melanoléuca

Marásmius

Flámmula

Tricholóma

Calócybe

Limácium

Hygróphorus

Rüssula

Mycéna

Marásmius

Flámmula

Rhodopaxíllus

Mycéna

- β. Lam. dik; gehele P. paars (kleur van rode kool), stevig, onregelmatig en veelvormig (*laccáta* var. *amethystina*) **Laccária**
 γ. Lam. donkerviolet, kleine, compacte P. hoed meest gewelfd tot bol, 1—3 cm (syn. *Psilócybe*) (*atrórúfa*, *copróphila*, *physaloides*) **Decónica**
 δ. Lam. donkerviolet, tere, broze P., hoed kegel- tot klokvormig of uitgespreid (syn. *Psáthyra*) (o.a. *conopílea*, *gossypinum*, *grácilis*, *subatráta*) **Psathyrélla**
5. Lam. rose tot rood
 a. Lam. met een bochtje op steel aflopend
   α. Lam. fraai rose, sp. typisch hoekig (syn. *Rhodophyllus*) **Entolóma**
   β. Lam. iets rose, hoed lichtgeel tot bijna wit, sp. iets ruw, bleek-rose (syn. *Tricholóma*) (*irínus*) **Rhodopaxillus**
   γ. Lam. bleek-rose, grote P., sp. wit en glad (*colóssus*) **Tricholóma**
 b. Lam. dik, rose, wijd uiteen, hoed bruin, P. compact, onregelmatig en veelvormig, sp. wit (syn. *Cliitócybe*) (*laccáta*) **Laccária**
 c. Lam. de hoed niet bereikend, fraaie rose, dicht opeen (o.a. *pellítus*) **Plúteus**
 d. Lam. geelachtig rose, later bruin, hoed donkerbruin, naar de rand meer geelbruin, sp. glad, eerst ± rose, later bruin (syn. *Naucória*) (*cúcumis*) **Macrocystídia**
 e. Lam. bleek tot fraai rose, tere P.
   α. Lam. bleekrose, hoed klokvormig tot uitgespreid, sp. wit (o.a. *púra*, *sanguinolénta*) **Mycéna**
   β. Lam. fraai rose, hoed klokvormig, sp. typisch hoekig (syn. *Rhodophyllus*) **Nolána**
   γ. Lam. fraai rose, hoed gewelfd tot uitgespreid, sp. typisch hoekig (syn. *Rhodophyllus*) **Leptónia**
6. Lam. bruin, sp. bruin
 a. P. klein, hoed kleverig, fijnschubbig, bleek en glad (*carbonária*) **Flámmula**
 b. P. klein tot vrij groot, hoed typisch radiaal-vezelig, soms fijnschubbig of gespleten, lam. met typisch vale kleur (zandkleurig), sp. soms ruw, gebobbeld of stervormig (*Vezelkoppen*) **Inócybe**
 c. P. klein tot groot, hoed glad, uitgespreid of gewelfd, vaak kleverig, isabelkleurig, lam. typisch vaalbruin, steel bovenaan melig (berijpt), geur vaak knollig (*Radijszwammen*) **Hebelóma**
 d. Bleke P., bros en teer, lam. vaak ± vervloeiend als bij inktzwammen, sp. met kiemporie (o.a. *vitellínus*) **Bolbítius**
 e. P. geheel lichtbruin, teer, slank, habitus van *Mycéna*, hoed kegel- tot klokvormig
   α. Hoedhuid vezelige structuur (syn. *Galéra*) (o.a. *hypnórum*, *sphagnórum*) **Galerína**
   β. Hoedhuid bestaande uit ronde cellen (syn. *Galéra*) (o.a. *laterítia*, *ténera*, *rickéni*) **Conócybe**
 f. P. klein, licht- tot grijsgeel, gaarne onder elzen groeiend, sp. ruw (syn. *Naucória*) (o.a. *escharóides*) **Alnícola**
 g. P. klein, bruin, vaak wat kleverig, moeilijk definieerbare soorten (syn. *Naucória*) (o.a. *semiorbiculáris*) **Agrócybe**
7. Lam. bruinzwart tot zwart
 a. Gehele P. of althans de lam. tot inkt vervloeiend (*Inktzwammen*) **Cóprinus**
 b. P. niet vervloeiend
   α. Kleine tere klokjes, vele bijeen, grijs, op of bij hout (syn. *Cóprinus*) (*dissemináta*) **Psathyrélla**

- β. Slanke P., lange steel, brede lam., welke vaak grijs met zwart gevlekt zijn **Panáeolus**
- γ. P. okergeel tot rossig, hoed ± halfbolvormig, tot 2½ cm, lam. bruinzwart, sp. groot en ruw (syn. **Psilócybe**, **Panáeolus**) (*foenisécii*) **Panaeólina**

Tabel 9. Boleten (Boletáceae)

- Buisjeslaag opvallend dun, poriën aflopend op steel, buisjes moeilijk van de hoed los te maken, enigszins overgang naar echte Gaatjeszwammen (*Polyporáceae*) (syn. **Bolétus**) (*lividus*) **Gyrodon**
- Buisjeslaag dikker, doch in plaats van kleine poriën op de steel aflopende lamellen welke onderling zijn verbonden en een overgang vormen van lamellen naar zeer wijde poriën (syn. o.a. **Gomphídius**, **Paxillus**) (*rhodoxánthus*) **Phyllóporus**
- Buisjeslaag vlezig met gewone, kleine poriën
Hoed met grote, donkere schubben, donkere steel, sp. bijna zwart (syn. **Bolétus**) (*strobiláceus*) **Strobilómyces**
- Hoed glad of met fijne schubjes
P. olijfgrijs tot olijfbruin, buisjes en poriën kleuren zich in tinten van rood, blauw en purper, sp. ± purperkleurig (syn. **Bolétus**) (*porphyrósporus*) **Porphyréllus**
- Hoed ± lederkleurig, poriën rose, donker net op steel, sp. rose (syn. **Bolétus**) (*félleus*) **Tylopílus**
- Poriën wit, geel, groenachtig of rood
P. met ring, holle steel, poriën geel, wijd en vaak nog onderverdeeld, aflopend op steel, onder *Lárix* (syn. **Bolétus**) (*cávipes*) **Boletínus**
- P. met witte buisjes en citroengele sp., vlees compact, hard en bijna bros, P. soms met ring en zeer sterk blauw kleurend (*cyanés-cens*) of zonder ring en niet verkleurend (*castáneus*) (syn. **Bolétus**) **Gyróporus**
- P. anders, sp. olijfbruin
Grote soorten, poriën geel of rood, vaak iets op steel aflopend, in hun jeugd gesloten, steel cilindrisch of buikig, vaak met net, anders met zeer fijne korreltjes (syn. **Bolétus**) (o.a. *edúlis*, *cálopus* (*páchypus*), *lúridus*, *sátanas*, *erythropus*, *appendiculátus*) **Tubíporus**
- Grote soorten, poriën klein en witachtig, in hun jeugd gesloten, bijna vrij van steel, steel ruw door donkere schubjes (syn. **Bolétus**) (o.a. *leucopháea*, *scábra*, *aurantiaca*, *ruféscens* (*rúfa*)) **Krombhólzia**
- Middelgrote soorten, hoedhuid zacht, vaak fluwelig, poriën vaak groot en hoekig, steel cilindrisch (syn. **Bolétus**) (o.a. *subtomentósus*, *chrysénteron*, *sanguíneus*, *bádus*, *pulveruléntus*) **Xerócomus**
- Kleine tot middelgrote soorten, hoedhuid gemakkelijk loslatend, vaak kleverig, poriën klein of wijd en nog onderverdeeld, steel al dan niet met ring, zeer verschillende habitus (syn. **Bolétus**) (o.a. *viscósus*, *flávus* (*élegans*), *lúteus*, *granulósus*, *piperátus*, *bovínus*, *variegátus*) **Ixócomus**

Stichting
HET
LIMBURGSCH
LANDSCHAP

Natuur en Landschap zijn steeds onafscheidelijk verbonden en beider belangen gaan altijd samen. Door bescherming van het landschap wordt ook de planten- en dierenwereld in bescherming genomen. Steunt daarom de Stichting „Het Limburgsche Landschap” in haar streven en geeft U op als contribuant, voor een **minimumbijdrage f 3.50 per jaar** aan het Secretariaat:

**OUDE TWEEBERGERPOORT 1A - TELEF. 5373
MAASTRICHT**

HOTEL

*Ons
Krijtland*

EPEN

Wed. J. Bessems-Mordant

TELEFOON K 4455 No. 213

gelegen nabij Onderste en Bovenste Bos, op het vuursteeneluvium van Eperheide, biedt de toerist te midden van een weelderige natuur een goed verzorgde dis en een prettige bediening.

Ministeriëel erkend

**Zoölogisch
Preparateurs-bedrijf
en
Vellenbereiderij**

JAC. BOUTEN

(v.h. Leo Bouten)

VENLO

Telefoon 2303

sinds 1920

VOOR MAASTRICHT
UW HOTEL

* BEAUMONT *

STATIONSTRAAT
TELEFOON K 4400-3385

GOFFIN-DRUK
KWALITEITS-WERK

WIJ DRUKKEN OOK DIT BLAD

C.V. DRUKKERIJ ^{V/H} CL. GOFFIN
NIEUWSTRAAT 9 - TEL. 2121 - MAASTRICHT

MAASTRICHT

DE HISTORISCHE STAD, RIJK AAN
MONUMENTEN, UITGANGSPUNT VOOR
TOERISTISCHE WANDELINGEN IN
HET LIMBURGSE HEUVELLAND EN
NAAR DE BEFAAMDE GROTTEN VAN
DE ST. PIETERSBERG.

VERWACHT U!

INLICHTINGEN:

INFORMATIEBUREAU V.V.V.
MAASTRICHTSE BRUGSTRAAT 7
TELEFOON K 4400. No. 2814.

Ontspanningsoord Fort St. Pietersberg
MAASTRICHT - TELEFOON 2837

OP DE NOORDPUNT VAN DE ST. PIETERSBERG
IN DE ONMIDDELLIJKE NABIJHEID VAN
MAASTRICHT GELEGEN.

RIANTE VERGEZICHTEN OVER DE STAD,
DE MAAS EN DE JEKERVALLEI.

EXPL. F.A. RUTTEN